

N:o 151.

Af herr **O. G. Eklund** från Stockholm, *angående ändrad lydelse af 9, 11 och 14 §§ i kongl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.*

I en till 1894 års Riksdag afgifven motion (n:o 112) hemställde jag om vissa förändringar i kongl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm af den 23 maj 1862 i syfte att få valrättsbestämmelserna i nämnda förordning lika med motsvarande bestämmelser i kongl. förordningen för rikets öfriga städer.

Min motion, som af lagutskottet behandlades i samband med motioner, gående ut på att en persons blotta åtalande för vanfräjdande brott ej måtte göra honom disqualificerad att erhålla vissa allmänna förtroendeuppdrag, vann så till vida Riksdagens bifall, att Riksdagen för sin del beslöt att ur § 11 af ofvannämnda förordning utesluta orden »som står under annans husbondevälde».

Kongl. Maj:t har emellertid icke kunnat godkänna den formulering af paragrafen i fråga, som Riksdagen antagit, detta dock icke beroende på den förändring, som vidtagits med anledning af min motion, utan på den ändring, som berörda paragraf undergick med anledning af nyss omnämnda, i samband med min motion behandlade förslag. Då sålunda ej ens det obetydliga, som Riksdagen år 1894 godkände af min hemställan, lyckats bli lag, vågar jag å nyo vördsamt framställa mina önskemål.

Ur de båda kongl. förordningarna: Om kommunalstyrelse i stad af den 21 mars 1862 och Om kommunalstyrelse i Stockholm af den 23 maj 1862 anför jag följande paragrafer:

Bih. till Riksd. Prot. 1896. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 29 Häft.

A. Rörande valrätt:

Kongl. förordningen för rikets städer:

§ 10. En hvar välfräjdad svensk undersåte, som är medlem af en stadskommun samt enligt 57 § förbunden att erlægga skatt till kommunen och icke häftar för oguldna statsutskylder, är, med iakttagande af de närmare bestämmelser, som § 11 innehåller, berättigad att vid allmän rådstuga deltaga i öfverläggningar och beslut i alla de staden rörande angelägenheter, hvilka icke enligt rikets grundlagar eller särskilda författningar äro vissa klasser af stadens medlemmar förbehållna.

Enahanda rättighet tillkommer bolag.

§ 11. För omyndig röstar vid allmän rådstuga förmyndaren eller, der flere äro förmyndare, den som desse bland sig utse.

Ej må för samfäld egendom mer än en person talan vid allmän rådstuga föra. För bolag må bolaget eller dess styrelse och för oskiftadt bo delegarne i boet ombud utse.

För näring eller rörelse, som under borgenärers förvaltning står, äfvensom i enahanda fall för fast egendom må ej röstas.

Kongl. förordningen för Stockholm:

§ 9. En hvar svensk undersåte, som är medlem af kommunen samt enligt § 40 förbunden att till densamma erlægga skatt, är, med iakttagande af de närmare bestämmelser och inskränkningar, som §§ 10 och 11 innehålla, berättigad att i val af stadsfullmäktige deltaga.

Enahanda rättighet tillkommer bolag.

§ 10. För omyndig röstar förmyndare eller, der flere äro förmyndare, den, som desse bland sig utse.

Ej må för samfäld egendom mer än en person rösträtt vid valet utöfva. För bolag må bolaget eller dess styrelse och för oskiftadt bo delegarne i detsamma ombud utse.

För näring eller rörelse, som under borgenärers förvaltning står, äfvensom i enahanda fall för fast egendom må ej röstas.

§ 11. Den, som ej råder öfver sig och sitt gods, som står under annans husbondevälde, som sin egendom till borgenärer afträdt och ej visat sig vara från deras kraf lagligen fri, som är för nesligt brott

tilltalad, dömd eller under framtiden stäld, eller som genom domstols beslut förklarats medborgerligt förtroende förlustig eller ovärdig att inför rätta föra annans talan, må ej valrätt utöfva; och ej heller må den, som för oguldna statsutskylder häftar, i valet deltaga.

B. Rörande valbarhet:

Kongl. förordningen för rikets städer:

§ 27. Stadsfullmäktige väljas ibland stadens röstberättigade — —

§ 28. Stadsfullmäktig kan ej den vara, som icke uppnått 25 års ålder; ej den, som icke råder öfver sig och sitt gods; ej den, som all sin egendom till borgenärer afträdt och icke, på sätt lag förmår, visa gitter, att han från deras kraf fri är; ej den, som är för nesligt brott tilltalad eller under framtiden stäld; ej heller den, som genom domstols beslut förklarats medborgerligt förtroende förlustig eller ovärdig att inför rätta föra annans talan.

Af de anförda paragraferna framgår, att i den förstnämnda förordningen uppdrages en bestämd skilnad emellan dem, som ega *valrätt*, och dem, som äro till stadsfullmäktige *valbara*, under det att i Stockholmsförordningen valrättsvilkoren äro lika med valbarhetsvilkoren.

Det kan väl icke gerna vara annat än ett förbiseende, att så väsentliga olikheter i fråga om valrätt uppstått i de olika kommunalförfattningarna; olikheter, som kunna medföra, att af två personer, i precis lika omständigheter i öfrigt, den ene, boende i Stockholm, *saknar rösträtt* och den andre, boende i landsortsstad, *eger* sådan, samt att, om de båda byta vistelseort, den rösträttslöse vinner valrätt, under det att den andre förlorar sin.

Alldenstund den s. k. politiska rösträtten är beroende af den

Kongl. förordningen för Stockholms stad:

§ 14. Stadsfullmäktig kan endast den vara, som uppnått 25 år och, enligt hvad här ofvan finnes stadgadt, sjelf valberättigad är.

kommunala, blir olikheten än mera i ögonen fallande och orättvis; ty om man också skulle anse tillåtligt, att det finnes olika vilkor för kommunal rösträtt i olika städer i samma land, kan man väl aldrig anse det rätt och billigt, att olika vilkor äro uppställda för erhållande af politisk rösträtt i olika städer. En sådan olikhet existerar faktiskt i Sverige, tack vare den undantagslagstiftning, som i fråga om kommunal rösträtt gäller i Stockholm.

Oafsedt dessa synpunkter fins det andra, som tala för en förändring af de angifna paragraferna i Stockholmsförordningen, nemligen svårigheten för vederbörande myndigheter att hålla reda på alla de personer, som möjligen skola hänföras under de olika kategorier, som § 11 angifver. Kändt är också, i huru ringa grad det lyckats Stockholms magistrat att åstadkomma korrekta vallängder. Det är ju alldeles tydligt, att det icke gerna är möjligt att i en så stor stad som Stockholm hålla reda på alla valmäns, särskildt deras, som inflyttat från landsorten, föregående affärsställning. Derför inträffar det också, att personer, som i landsorten gjort konkurs, sedan de inflyttat till Stockholm helt ogeneradt deltaga i val och dertill anse sig vara i sin goda rätt, under det att stockholmaren, som råkat ut för samma öde måhända för många år sedan, i trots af att han ordentligt betalar sina kommunalutskylder och är lika god medborgare som någon, vackert får låta bli.

Lagutskottet vid 1894 års riksdag säger med anledning af min då väckta motion, efter att ha godkänt och förordat min hemställan om husbondestreckets borttagande, följande:

»Öfriga af nämnda motionär ifrågasatta ändringar i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm i syfte att i fråga om valrätt bringa denna förordning i full öfverensstämmelse med förordning om kommunalstyrelse i rikets öfriga städer synes utskottet icke vara af behovet påkallade, helst motionären underlätit att väcka förslag om ändring i 9 § af förutberörda förordning, samt alltså, äfven om motionärens förslag bifölles, olikformighet uti förevarande afseende i allt fall skulle kvarstå mellan nämnda förordningar.

Rörande dessa lagutskottets invändningar tillåter jag mig påpeka, att jag, i hvad jag här ofvan anfört, framhållit flere talande omständigheter och påvisat, att de ändringar jag åsyftar verkligen äro af behovet påkallade såväl af principella som praktiska skäl. Jag kan härtill foga ännu ett praktiskt skäl, nemligen att en förändring i det syfte jag begär i hög grad skulle minska det valtrassel, som numera synes höra

till ordningen för dagen vid åtminstone hvarje val till Riksdagens Andra Kammare.

1895 års lagutskott, som äfvenledes afstyrkte framställningen, anför såsom skäl för afslag, att jag i den af mig föreslagna lagtexten bibehållit bestämmelsen, att en persons blotta tilltalande för vanfräjdande brott skulle utgöra hinder för hans valbarhet till stadsfullmäktig, en bestämmelse, mot hvars oförändrade bibehållande Riksdagen år 1894 uttalat sig.

Denna utskottets invändning berör en alldeles ny fråga. Min framställning afser icke att åstadkomma en *förändrad* lagtext, utan blott att få *fullständig likställighet* mellan de olika förordningarna i fråga om en och samma sak, nemligen villkoren för utöfvande af kommunal valrätt. Denna synpunkt förbiser utskottet helt och hållet och inblandar en sak, som ligger utom motionens syfte och hvilken berör icke blott Stockholms stads kommunalförordning, utan äfven riksdagsordningen, rättegångsbalken, samtliga förordningar om kommunalstyrelse, förordningarna om kyrkostämma och landsting. *En fråga* är, att valrätts- och valbarhetsvilkoren i Stockholm blifva bragta i öfverensstämmelse med motsvarande vilkor i andra delar af landet, en helt *annan* och en alldeles *särskild fråga* är att förändra bestämmelsen, att åtal för vanfräjdande brott medför inhabilitet för vissa medborgerliga uppdrag. Att den senare frågan mycket väl kan afgöras för sig, visar Riksdagens beslut af 1894, närmare angifvet i Riksdagens skrifvelse till Konungen, n:o 97, nämnda år. Följaktligen kan äfven den förra frågan, den af mig i denna motion berörda, lösas utan att ställas i samband med den andra.

Och då jag endast föreslår vissa paragrafers omflyttning i en enda förordning i syfte att vinna mera likställighet och rättvisa, synes det mig, att Riksdagen — genom att antaga mitt förslag — icke det minsta kan anses frångå sitt 1894 fattade beslut.

Möjligt är, att Kongl. Maj:t omsider kan aflåta kongl. proposition med anledning af Riksdagens skrifvelse n:o 97 af år 1894 och den hvilande grundlagsändringen. Derest ej Riksdagen endera fattat särskildt beslut i den af mig framställda frågan eller fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på önskvärdheten af likställighet i fråga om valrättsvilkoren, torde i en sådan kongl. proposition komma att beröras blott hvad Riksdagen i sin ofvannämnda skrifvelse meddelat.

På grund af hvad jag sålunda anfört tillåter jag mig framställa tvenne alternativa förslag:

antingen

att Riksdagen för sin del måtte besluta, att §§ 9, 11 och 14 af kongl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm af den 23 maj 1862 måtte erhålla följande ändrade lydelse:

§ 9. En hvar välfräjdad svensk undersåte, som är medlem af kommunen samt enligt § 40 förbunden att till densamma erlägga skatt, är, med iakttagande af de närmare bestämmelser, som §§ 10 och 11 innehålla, berättigad att i val af stadsfullmäktig deltaga.

Enahanda rättighet tillkommer bolag.

§ 11. Ej må den, som för ogulda stadsutskylder häftar, i valet deltaga.

§ 14. Stadsfullmäktig kan ej den vara, som icke uppnått 25 års ålder; ej den, som icke råder öfver sig och sitt gods; ej den, som all sin egendom till borgenärer afträdt och icke, på sätt lag förmår, visa gitter, att han från deras kraf fri är; ej den, som är för nesligt brott tilltalad eller under framtiden stäld; ej heller den, som genom domstols beslut förklarats medborgerligt förtroende förlustig eller ovärdig inför rätta föra annans talan, och ej den, som icke sjelf röstberättigad är.

eller

att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i kongl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm af den 23 maj 1862, att valrättsvilkoren i Stockholm blifva öfverensstämmande med valrättsvilkoren i rikets öfriga städer och landsbygd.

Stockholm den 28 januari 1896.

Oskar Eklund.